

modernă, fără a le omite nici pe cele mai fanteziste. Dacă originea toponimului e rezonabil de certă, oferă trimiterea relevantă; dacă nu, reproduce feluritele opinii ale cercetătorilor, ferindu-se să ofere soluții facile pentru probleme la care nu există soluții facile.

Astfel, cartea este deosebit de cuprinzătoare și folositoare, nu numai ca instrument de lucru, colecție de informații și referințe, ci și pentru că oferă un potențial impuls pentru studii ulterioare în aceste domenii.

LIGIA RUSCU

Archeologia o początkach słowian, Materiały z konferencji, Kraków, 19–21 listopada 2001 [Archäologie über die Anfänge der Slawen], pod redakcją Piotra Kaczanowskiego i Michała Parczewskiego, Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2005, 688 p. (inclusiv ilustrație).

Este un volum masiv (de remarcat excelentele condiții grafice), care adună între coperte comunicările în plen și mai puținele texte ale „posterelor” prezentate la cea mai amplă întrunire științifică din ultima vreme, menită să examineze stadiul cercetării arheologice (și nu numai) în raport cu atât de complicata problemă a etno- și topogenezei slavilor. Cartea include cele 40 de contribuții efectiv susținute în cadrul conferinței, în mare majoritate datorate specialiștilor din țările de actuală expresie slavă, cu doar două intervenții din partea mediului german și una din cel românesc.

Conferința a oferit ocazia pentru o confruntare directă, uneori chiar emoțională, în primul rând între cele două curente din mediul de specialitate polonez, adică adepții „autohtonismului” slav, cu intervenția hotărâtă a profesorului Przemysław Urbańczyk din Varșovia (fără prezentarea unei comunicări propriu-zise) și discipolii „teoriei Godłowski”, migraționistă, apărută în principal prin discipolul ilustrului profesor, Michał Parczewski, de la Universitatea Jagiellonă din Cracovia (textele referatelor, comunicărilor și mai ales cele care redau înscrisurile la discuții, sunt ilustrative în acest sens). Alături de alte câteva demersuri orientate în această direcție, o sinteză a problemelor subtile de teorie și metodă pe care le presupune determinarea etnicității au oferit S. Tabaczyński (Varșovia) și Henryk Mamzer (Poznań).

Lucrările apar structurate în câteva secțiuni. Cea dintâi propune o estimare a stadiului cunoștințelor, dar și, cum am arătat deja, încearcă să fixeze problemele ce țin de necesarele clarificări teoretice și ale metodologiei: Piotr Kaczanowski (Cracovia), Jerzy Strzelczyk (Poznań), Hanna Popowska-Taborska (Varșovia), Stanisław Tabaczyński (Varșovia), Henryk Mamzer (Poznań), Michał Parczewski (Cracovia). Următoarea, grupează studii ce au drept obiect examinarea realităților arheologice și istorice preexistente primelor mențiuni certe ale slavilor în sursele literare, adică în raport cu *Barbaricum*-ul central, nord- și nord-est european din epoca romană imperială și mai ales cu privire la datele cunoscute despre evoluția acestor regiuni în perioada de sfârșit a antichității: Teresa Dąbrowska (Varșovia) și Zenon Woźniak (Cracovia), Jerzy Kolendo (Varșovia), Piotr Kaczanowski și Renata Madyda-Legutko (Cracovia), A. M. Oblomskij (Moscova), Magdalena Maćwińska (Łódź), Andrzej Kokowski (Lublin), Henryk Machajewski (Poznań și Gdańsk), Aleksander Bursche (Varșovia), Piotr Kaczanowski (Cracovia).

În cel de-al treilea capitol au fost incluse studii care discută moștenirea culturală preluată de spațiul polonez la începutul epocii medievale timpurii (Lech Leciejewicz, Wrocław), ceramica din epoca migrațiilor pe teritoriul Poloniei și posibilitățile de interpretare a acestei importante categorii a inventarului arheologic (Grzegorz Domański, Wrocław; Judyta Rodzińska-Nowak, Cracovia), modificările habitatului, produse pe parcursul aceleiași perioade, așa cum ele pot fi indicate și prin rezultatele analizelor palinologice (Kazimierz Tobolski, Janowiec Wielkopolski), structura așezărilor din acea vreme și spre începutul epocii medievale timpurii (Zbigniew Kobyliński, Varșovia), raportarea locuirii la mediul geografic din regiunea Vistulei superioare (Renata Madyda-Legutko,

Jacek Poleski, Marek Krapiec – Cracovia, un studiu remarcabil prin posibilitățile generate de o cercetare interdisciplinară), stadiul cunoștințelor cu privire la sec. V–VI p.Chr. la est de Elba (Achim Leube).

Capitolul IV cuprinde contribuții care se referă deja la civilizația slavilor timpurii în diverse zone, cu prezentări și examinări sintetice ori analize mai aplicate: Rostislav V. Terpilovskij (Kiev), Igor O. Gavrituchin (Moscova, cu o îndrăzneță încercare de analiză a complexelor arheologice slave timpurii „sigur databile”, inclusiv a celor cunoscute de pe teritoriul României), Nikolaj V. Lopatin (Moscova), Aleksandr A. Egorejčenko (Minsk), Valentina S. Vergej (Minsk), Michał Parczewski (cu o expunere sintetică despre stadiul discuțiilor din mediul arheologic polonez asupra problemei etnogenezei slavilor), Sebastian Brather (Freiburg), Gabriel Fusek și Jozef Zábajník, Nitra (o consistentă prezentare a ceea ce se știe despre perioada antichității târzii și începutul epocii medievale timpurii în regiunile din nordul bazinului carpatic), Ioan Stanciu (Cluj-Napoca).

În ultima secțiune apar comunicări cât se poate de interesante în raport cu tema conferinței. Nad'a Profantova (Praga) expune succint rezultatele cercetărilor din așezarea medievală timpurie de la Roztoky (cu o excelență monografie, deja apărută în cursul anului 2005). Un domeniu oarecum neglijat, adică preocupările metalurgice la slavii timpurii, este acoperit de către Bartłomiej Sz. Szmoniewski (Cracovia). Rezultate mai noi ale cercetărilor din zona siturilor de la Cracovia Nowa Huta sunt înregistrate de către Ewa Kubica-Kabacińska, Paulina Poleska, Janusz Bober și Marek Krapiec (Cracovia), apoi materiale ale culturii Praga mai sunt prezentate din situl de la Złota, regiunea Sandomierz, de către Agnieszka Urbaniak (Łódź). Singura analiză din punct de vedere numismatic (monedele bizantine timpurii din secolele VI–VII în Europa centrală) aparține lui Marcin Wołoszyn (Rzeszów și Cracovia), cu atât mai mult remarcabilă.

Volumul merită interesul mediului românesc de specialitate, deoarece el ilustrează, chiar dacă nu complet, stadiul cunoștințelor și al discuțiilor despre cea mai veche etapă din istoria slavilor, din păcate cu o serie întreagă de întrebări rămase fără răspunsuri clare, deși, nu în ultimul rând pe calea cercetării arheologice, au fost înregistrate progrese însemnate.

IOAN STANCIU

Frühe Slawen in Mitteleuropa. Schriften von Kazimierz Godłowski (herausgegeben von Jan Bemann und Michał Parczewski), Studien zur Siedlungsgeschichte und Archäologie der Ostseegebiete, Band 6, Wachholtz Verlag, Neumünster, 2005, 303 p. (inclusiv ilustrație).

Volumul apare într-o serie deja consacrată prin cele cinci volume anterioare, editată de Friedhelm Debus și Michael Müller-Wille, sub egida Comisiei pentru Arheologie Pre- și Protoistorică a Academiei de Științe și Literatură din Mainz, în colaborare cu Ulrich Müller, de la Institutul de Arheologie Pre- și Protoistorică „Christian Albrecht” al Universității din Kiel. Varianta inițială a acestei culegeri de studii, reprezentative pentru contribuția marcantă adusă de una dintre cele mai importante personalități ale arheologiei europene din secolul trecut, cercetătorul și profesorul Kazimierz Godłowski (1934–1995), pe durată lungă lider al școlii arheologice de la Cracovia, a văzut lumina tiparului în anul 2000¹. În mediul de specialitate internațional sunt cunoscute mai ales contribuțiile sale decisive în raport cu arheologia și istoria *Barbaricum*-lui central-european (epoca romană imperială și cea timpurie a migrațiilor)², fiind rămasă sub semnul unei relative neatenții orientarea

¹ K. Godłowski, *Pierwotne siedziby Słowian* (Kraków 2000), sub egida Institutul de Arheologie al Universității Jagiellone din Cracovia și îngrijirea profesorului M. Parczewski.

² Cum pe bună dreptate arată M. Parczewski la p. 13, lucrarea lui K. Godłowski din 1970 (*The Chronology of the Late Roman and Early Migration Periods in Central Europe*, *Prace Arch.* 11, Kraków) a revoluționat „sistemul cronologic central-european” pentru aceste perioade, intrând în uz, după această dată, „sistemul Eggers-Godłowski”.